

Resultat fra kontrollen:

Fylkesmannen avdekket 5 avvik under kontrollen. Disse er:

1. Avviksbehandlingen for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende.
2. Det er ikke utarbeidet en skriftlig miljørisikovurdering av avløpsanlegget.
3. Anleggseier har ikke gjort tilstrekkelig forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer.
4. Det er ikke utarbeidet et årlig utslippsregnskap for totalutslippet fra det kommunale avløp.
5. Kommunen har ikke satt egne mål for funksjonskrav til avløpsnett

Det ble gitt 1 anmerkning etter kontrollen. Denne er:

1. Kommunens kontroll med regnvannsoverløp utenom pumpestasjonene kunne vært bedre.

Avvikene og anmerkningene er beskrevet på sidene 5-10. Observasjoner Fylkesmannen vil trekke fram som spesielt positive er beskrevet under andre forhold på side 10.

Oppfølging etter kontrollen

Se følgebrev til denne rapporten.

Med hilsen

Anne-Marie Vikla
fylkesmiljøvernsjef

Carina Isdahl
overingeniør

Godkjent og ekspedert i papirform uten underskrift.

Bakgrunn

I samarbeid med Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) gjennomfører Fylkesmannen en landsdekkende kontrollaksjon av avløpsanlegg. Aksjonen er rettet mot avløpsanlegg i større tettbebyggelser som har et samlet utslipp over 2000 personekvivalenter (pe) til elvemunning og ferskvann, eller over 10 000 pe til sjø. Kontrollen inkluderer både brevkontroll og inspeksjon.

Alle avløpsanlegg i Oslo og Akershus som omfattes av forurensningsforskriften kap. 14 har deltatt i brevkontrollen, dvs. fått tilsendt innrapporteringskjema (med sentrale spørsmål om rensaneanleggets status, avløpsnett og klimatilpasning). Inspeksjoner ble gjennomført i 4 kommuner (Rælingen, Gjerdrum, Nittedal og Skedsmo). Alle inspeksjonene var varslede kontroller. I tillegg ble det gjennomført en systemrevisjon av Bekkelaget rensaneanlegg der de samme temaene er undersøkt.

Kontrollaksjonen skal undersøke om avløpsanleggene drives i tråd med gjeldende krav, og er en oppfølging av Kontrollaksjon avløp 2008. Årets aksjon omfatter et utvalg av de resterende kommunene som ikke ble kontrollert i 2008.

Formålet med årets aksjon er å kontrollere om utslipp av kommunalt avløpsvann renses i henhold til avløpsregelverket. Flere tema skal undersøkes, og hovedfokus vil være på klimaendring og klimatilpasning, avløpsledninger og overløp, overholdelse av utslippskrav, risikovurdering og avviksbehandling.

Generelt sett blir kontroller gjennomført for å verifisere at gjeldene krav med hensyn til ivaretagelse av ytre miljø overholdes. Rapportene omhandler eventuelle avvik og anmerkninger som er konstatert under kontrollen, og som ligger innenfor fylkesmannens forvaltningsområde. Rapportene gir således ingen fullstendig tilstandsvurdering av bedriftenes miljøarbeid eller miljøstatus.

Denne rapporten er skrevet etter kontrollen i Rælingen kommune tirsdag 5. oktober 2010.

Definisjoner

Avvik defineres som en overtredelse av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen (for eksempel overtredelse av krav i forurensningsloven, forskrifter hjemlet i forurensningsloven eller krav og vilkår fastsatt i utslippstillatelser eller dispensasjoner).

Anmerkning defineres som forhold som tilsynsetatene mener det er nødvendig å påpeke for å ivareta helse, miljø og sikkerhet, og som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Regelverk

De viktigste HMS-kravene for den bransje virksomheten tilhører er sammenstilt og ligger tilgjengelig på internett, www.regelhjelp.no.

Hjemlene for de avvik som gis etter denne kontrollaksjonen ligger i følgende regelverk:

- *Lov om forurensninger og om avfall (forurensningsloven)* av 13. mars 1981, med senere endringer.
- *Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften)* av 6. desember 1996, med senere endringer.
- *Forskrift om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften)* av 1. juni 2004. (Kjernedokumentet er Kapittel 14, *Krav til utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelser*. I tillegg kommer definisjoner som er angitt i Kapittel 11, *Generelle bestemmelser om avløp*).
- Utslippstillatelsen for det enkelte avløpsanlegg. For avløpsanlegget i Rælingen kommune gjelder *Utslippstillatelse for kommunalt avløpsvann Rælingen kommune*. Tillatelsen gjelder fra 06.12.1996.

Resultat fra kontrollen

Det ble gitt 5 avvik etter kontrollen. Disse er beskrevet nedenfor:

Avvik 1:

Avviksbehandlingen for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende.

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5 punkt 7 – Avdekke og rette opp avvik.

Utslippstillatelse for kommunalt avløpsvann Rælingen kommune, fra 06.12.1996.

Avviket omfatter:

- Det er ikke etablert et skriftlig avviksbehandlingssystem for ytre miljø og for avløpsanlegget (Avvik 1A)

Kommentarer:

I henhold til Internkontrollforskriften § 5 skal det iverksettes rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø og sikkerhetslovgivningen.

Under kontrollen kom det fram at det foreligger standard skjema for føring av avvik på avdelingen. Det er derimot ikke utarbeidet et skriftlig avviksbehandlingssystem med fokus på avløpsanlegget og ytre miljø, og det føres heller ikke skriftlige avvik for slike hendelser.

Oppfølging:

Det må utarbeides og tas i bruk et skriftlig avviksbehandlingssystem for avløpsanlegget og ytre miljø.

Avvik 2:

Det er ikke utarbeidet en skriftlig risikovurdering av avløpsanlegget.

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5 punkt 6 – Vurdere risiko.

Avviket omfatter:

- Det er ikke utarbeidet en skriftlig miljørisikovurdering for avløpsanlegget (Avvik 2A)

Kommentarer:

I henhold til Internkontrollforskriften § 5, 2. ledd punkt 6, skal virksomheter ”kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene”. En slik vurdering skal omfatte både avløpsnett, overløp og renseanlegg.

Vurderingen skal i tillegg inkludere hvilke konsekvenser klimaendringer kan få for renseanlegget, derunder behov for avbøtende tiltak som må, kan eller bør iverksettes på renseanlegg, avløpsnett og overløp, jf. Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) sin veileder (2317/2008) om klimatilpasninger med tilhørende informasjonsark (3384/2008).

Kommunen har ikke utarbeidet en skriftlig risikovurdering for avløpsanlegget med fokus på ytre miljø og klima.

Oppfølging:

Det må gjennomføres en klimatilpasset miljørisikovurdering for avløpsanlegget.

Det forventes at miljørisikovurderingen følges opp med utarbeidelse av en handlingsplan for risikohåndtering som viser planlagt gjennomføring av risikoreduserende tiltak i tid, herunder klimatiltak.

Avvik 3:

Anleggseier har ikke gjort tilstrekkelig forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer.

Avvik fra:

Forurensningsforskriften § 14-10 – Utforming og drift av renseanlegg

Internkontrollforskriften § 5 punkt 7 – Avdekke og rette opp avvik

Avviket omfatter:

- Kommunen har ikke undersøkt hvordan regionen vil bli påvirket mht framtidige klimaendringer (Avvik 3A)
- Det er ikke foretatt vurderinger eller beregninger av hvilke konsekvenser og virkninger forventede framtidige nedbørsmengder vil ha på avløpsnett. (Avvik 3B)

Kommentarer:

I henhold til forurensningsforskriften § 14-10 skal renseanlegget dimensjoneres, bygges, drives og vedlikeholdes, slik at det har tilstrekkelig yteevne under alle klimatiske forhold som er normale for stedet der det ligger. Dette betyr også at sannsynlige framtidige endringer i klimatiske forhold må medregnes ved vurderinger som omfatter lokalisering og utforming av anlegg. Det vil derfor være nødvendig å innhente opplysninger om prognoser for framtidig nedbørsintensitet fra anerkjent fagmiljø, samt å foreta en kartlegging av nåsituasjonen for nedbør og avløpsanlegg i kommunen. Ut fra disse dataene kan man utføre analysemodeller av konsekvensene av forventede klimaendringer på avløpsanlegget.

Under tilsynet informerte kommunen at de ikke har gjort konkrete undersøkelser som nedbørmålinger eller liknende med hensyn til hvordan regionen vil bli påvirket ved framtidige klimaendringer. Slik prognose er heller ikke innhentet fra anerkjente fagmiljø til bruk ved for eksempel beregninger/modellkjøringer med forventede framtidige nedbørsmengder på avløpsnett og anlegg.

Oppfølging:

Det må utarbeides en handlingsplan for hvordan kommunen vil foreta vurderinger eller beregninger av hvilke konsekvenser og virkninger forventede framtidige nedbørsmengder vil ha på avløpsanlegget. Handlingsplanen må omfatte delmål med tidsfrister.

Avvik 4:

Det er ikke utarbeidet et årlig utslippsregnskap for totalutslippet fra det kommunale avløp.

Avvik fra:

Utslippstillatelse for kommunalt avløpssvann Rælingen kommune fra 06.12.1996 punkt 1.3.

Avviket omfatter:

- Det er ikke utarbeidet et årlig utslippsregnskap for totalutslippet fra det kommunale avløp innenfor kommunens rensedistrikt (Avvik 4D)

Kommentarer:

I henhold til utslippstillatelsens punkt 1.3 skal kommunen ha en samlet oversikt over alle kommunale punktutslipp. Med punktutslipp menes her utslipp via renseanlegg, og fra transportsystemet via regnvannsoverløp, nødoverløp, overvannsutslipp og større lekkasjepunkter i nettet.

Kommunen skal hvert år utarbeide et utslippsregnskap for det kommunale avløp innenfor sitt rensedistrikt.

Alle overløp fra pumpestasjonene har installert måleutstyr for tid og mengde i overløp. Det blir derimot ikke utført beregninger av totalutslippet fra det kommunale avløpsanlegget.

Oppfølging:

Kommunen skal utarbeide et årlig utslippsregnskap i henhold til kravene i utslippstillatelsens punkt 1.3. Dette skal rapporteres Fylkesmannen innen 01.03 hvert år.

Avvik 5:

Kommunen har ikke satt egne mål for funksjonskrav til avløpsnett

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5 punkt 4 - Mål for ytre miljø

Avviket omfatter:

- Kommunen har ikke satt egne mål for funksjonskrav til avløpsnett. (Avvik 5B)

Kommentarer:

I henhold til Internkontrollforskriften § 5 går det frem at kommunene skal fastsette mål for ytre miljø. Målene er en forutsetning for planer og aktiviteter, og bør settes så konkret som mulig.

I denne sammenheng skal mål for ytre miljø forstås som at kommunen i sitt avløpsarbeid skal ha egne funksjonskrav (mål) til sitt avløpsnett, for eksempel i form av måltall for maksimal innlekking/utlekking, måltall for maksimal fosforkonsentrasjon i overvannsledningene, måltall for antall kloakkstopper per km ledning etc. Det er i tillegg en forventning om at slike målbare tall skal inngå i hovedplaner for vann og avløp, samt i forbindelse med tiltaksplaner i det pågående vanddirektivsarbeidet.

Under kontrollen ble det opplyst at kommunen ikke har fastsatt mål for funksjonskrav til avløpsnett.

Oppfølging:

Kommunen må fastsette egne mål for funksjonskrav til avløpsnett.

Anmerkninger

Det ble gitt 1 anmerkning etter kontrollen, og denne er beskrevet nedenfor.

Anmerkning 1:

Kommunens kontroll med regnvannsoverløp utenom pumpestasjonene kunne vært bedre.

Under kontrollen kom det fram at kommunen har noe dårlig kontroll med overløp som er rene regnvannsoverløp fra avløpsnettet. Regnvannsoverløpene er stedfestet i Gemini VA, men er ikke beskrevet. Det er heller ikke installert tid- eller mengdemåler på regnvannsoverløpene.

Andre forhold

Nedenfor er det listet opp elementer som Fylkesmannen ønsker å trekke fram som spesielt positive:

- Kommunen praktiserer en god og bærekraftig fornyingstakt av avløpsnettet.
- Kommunen har nedfelt bestemmelser i byggesakshåndteringen om at taknedløp ikke skal føres til avløpsnettet men håndteres lokalt.
- Kommunen har begynt å ta inn prinsipper med lokal overvannsdiskonering i nyere reguleringsplaner. Det ble under kontrollen nevnt eksempler med fordrøyningsbassenger i grunnen for overvann og gjenåpning av lukkede bekker.